

PRFJ001 / PRSJ001 Analýza textu a diskurzu

Mluvní akty (Austina Searl), Griceova maxima, Teorie relevance

- Pragmatika v překladu: přijatelnost přeloženého textu
- Van Dijk: jazykové výpovědi přispívají ke komunikaci a k sociální interakci
- Austin: „něco říct = něco udělat“
- Pragmatika je ze své podstaty interdisciplinární (sémiotika + analýza textu + filozofie jazyka + etnolingvistika + traduktologie)

Komunikace jako plánovaný soubor úkonů vedoucí k určitému cíli:

1. existuje určitá potřeba
2. určení cíle, který povede k částečnému/úplnému uspokojení
potřeby
3. vytvoření plánu k provedení
4. realizace
5. vyhodnocení a úprava plánu

Mluvní akty

- Austin: jazyk je nástroj opracováváný v čase přizpůsobený ke svému účelu
- „deskriptivní podvod“: jazyk neslouží jen k popisu a přenosu informací (ritualizované jednání, manipulace apod.)
- Pravdivost a nepravdivost není charakteristika vět, ale celých výpovědí
- věta = abstraktní, výpověď = konkrétní

- Performativní výpovědi (performative utterances): neodpovídají kategoriím pravdivosti/nepravdivosti => představují čin (ritualizované výpovědi – „tímto křtím tuto loď jako XY“; „žádám vás o prominutí“); oznamovací věty, sloveso v 1.os., neodpovídají kategoriím pravdivé/nepravdivé
- Konstatační výpovědi (constatative utterances): popisují a informují o tom, co se děje

- Problematické aspekty: performativní výpovědi musí splňovat řadu podmínek (např. mít zmocnění pro určitý čin);
- pokud jsou porušeny – Austin mluví o „unfortunities“.
- Příklady z oblasti právního překladu: chybějící právní rámec (svatba v cizím jazyce bez soudního tlumočnicka); certifikovaný právní překlad falzifikovaného dokumentu

Austinovy mluvní akty

- Lokuční akt: jen „říct něco“ – emise určitých zvuků, tj. slov v rámci gramatické konstrukce, které dohromady dávají určitý význam
- Ilokuční akt: vede k určitému jednání jako následku toho, když se něco řekne (společenský akt – poradit někomu něco, navrhnout, nařídit, slíbit apod.)
- Perlokuční akt: vztahuje se následkům, které způsobí ilokuční akt

Searlovy mluvní akty

- Komisiva: spojují mluvčího s určitým aktem/jednáním, např. slib nebo výhrůžka
- Deklarativa: mění stav věcí, např. obřady (svatba apod.)
- Direktiva: dosahují toho, že příjemce vykoná určitý čin na základě návrhu, příkazu apod.
- Expresiva: vyjadřují pocity a přístupy, např. stížnost nebo omluva
- Rerezentativa: popisují stav nebo průběh něčeho

Aplikované lingvistiky: ilokuční slovesa, využití pro výuku jazyka

Mechanismy ilokuční síly

- Kladený důraz
- Intonace
- Řazení slov
- Slovesný způsob
- Performativní slovesa
- Kontext, který reguluje interakci během komunikace

- Předpokládáme, že komunikace je koherentní, proto výpovědi mimo situační kontext nebo bez paralingvistických prostředků (mimika apod.) nemusí na první pohled dávat smysl.
- Nepřímé řečové akty: zpochybňují přímou souvislost mezi gramatickou formou výpovědi a ilokučným aktem („Co kdybychom se šli projít“?)

Griceovy maximy

□ Maximy kvantity

1. Ať je tvůj příspěvek tak informativní, jak je (pro aktuální potřeby rozhovoru) třeba!
2. Ať tvůj příspěvek není informativnější, než je třeba!

□ Maximy kvality

Supermaxima: Usiluj o to, aby tvůj příspěvek k rozhovoru byl pravdivý

1. Neříkej nic, co považuješ za nepravdivé
2. Neříkej nic, pro co nemáš dostatečnou evidenci

□ Maxima relace

1. Buď relevantní! (Mluv k věci!)

□ Maximy způsobu

Supermaxima: Mluv jasně a srozumitelně (be perspicuous)!

1. Vyhní se výrazovým nejasnostem (avoid obscurity)!
2. Vyhní se víceznačnosti (avoid ambiguity)!
3. Vyjadřuj se stručně! (Vyhní se zbytečné rozvláčnosti!)
4. Mluv uspořádaně (be orderly)! atd.

INSTRUCCIONES PARA EL USO DEL ASCENSOR

1. Al entrar y salir deberán cerrarse bien las puertas, pero sin golpes ni esfuerzos violentos.
2. No se entrará ni saldrá del camerín hasta que esté completamente parado, en cuyo caso se cruzarán los umbrales con la mayor diligencia, quedando terminantemente prohibido entretenerse en los mismos, así como mantener las puertas abiertas innecesariamente. Si el camerín se detuviese al llegar al piso de destino, en ningún caso debe intentarse salir del mismo en marcha, sino permanecer en él hasta la parada de seguridad de final del recorrido.

Texto real, tomado de un ascensor marca *Cenia* en Salamanca

PALETA IBÉRICA DE BELLOTA 2º AÑO
IBERIAN ACORN SHOULDER HAM 2ND YEAR

Dos años de curación y las mejores paletas de cerdo ibérico de bellota producen estas exquisitas piezas de delicada y jugosa carne.

Two years of curing period and the best iberian pork acorn shoulder hams produce these delicious pieces of delicate and juicy meat.

Arrival 1946

ARRIVAL 1946

The boat docked in at Liverpool.
From the train Tariq stared
at an unbroken line of washing
from the North West to Euston.

These are strange people, he thought –
an Empire, and all this washing,
the underwear, the Englishman's garden.
It was Monday, and very sharp.

Poems on the Underground

The British Council · The British Library (Zweig Programme) · Designed by Tom Davidson
Posters are on sale at the London Transport Museum Shop, Covent Garden 071-379 6344

Moniza Alvi (b. 1954)

Reprinted by permission of Oxford University Press from *The Country at my Shoulder* 1993 © Moniza Alvi 1993

The Wounding of the *india*-Mestiza

Estas carnes indias que despreciamos nosotros los mexicanos así como despreciamos y condenamos a nuestra madre, Malinali. Nos condenamos a nosotros mismos. Esta raza vencida, enemigo cuerpo.

Not me sold out my people but they me. *Malinali Tenepat*, or *Malintzin*, has become known as *la Chingada*—the fucked one. She has become the bad word that passes a dozen times a day from the lips of Chicanos. Whore, prostitute, the woman who sold out her people to the Spaniards are epithets Chicanos spit out with contempt.

The worst kind of betrayal lies in making us believe that the Indian woman in us is the betrayer. We, *indias y mestizas*, police the Indian in us, brutalize and condemn her. Male culture has done a good job on us. *Son los costumbres que traicionan. La india en mí es la sombra: La Chingada, Tlazolteotl, Coatlicue. Son ellas que oyemos lamentando a sus hijas perdidas.*

Not me sold out my people but they me. Because of the color of my skin they betrayed me. The dark-skinned woman has been silenced, gagged, caged, bound into servitude with marriage, bludgeoned for 300 years, sterilized and castrated in the twentieth century. For 300 years she has been a slave, a force of cheap labor, colonized by the Spaniard, the Anglo, by her own people